

จังหวัดเพชรบูรณ์

เทศบาลเมืองหล่มสัก

ขอเชิญเที่ยวชมมหกรรม

อาหารสะอาด รสชาติอร่อย

“ชิม ช็อป เทียววิถีไทหล่ม”

การออกร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม
ผลิตภัณฑ์สินค้าและของที่ระลึก
การแสดงบนเวทีจากศิลปินชื่อดัง
นิทรรศการวิถีวัฒนธรรมชาวไทหล่ม

หล่มสักเมืองน่าอยู่

วันที่ 18 - 22 ธันวาคม 2558

ณ บริเวณสนามหน้าที่ว่าการ อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์

ผ้าผูกทอมือ

ผ้าผูกทอมือ เป็นกรรมวิธีและเทคนิคในการทอผ้าในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดลวดลายต่าง ๆ เป็นเทคนิคและความสามารถของแต่ละคน หลักใหญ่ของการทอผ้าคือ การนำเส้นพ้ายหรือไหมมาขัดกัน ใ้เป็นลาย โดยชิงเส้นกลุ่มหนึ่งเป็นหลัก เรียกว่า เส้นยืน แล้วใช้อีกเส้นหนึ่งเรียกว่าเส้นพุ่ง สอดตามขวางของเส้นยืน เมื่อสานขัดกันก็จะเกิดลวดลายต่าง ๆ ผ้าบางชนิดผู้ทอจะคิดหาวิธีสอดด้าย และสอดสีสลับกัน บางวิธีก็จะจับพูกและมัดเป็นเป็นช่วง ๆ หรืออาจจะยกด้ายที่ทอเป็นระยะ ๆ ทำให้เกิดลวดลาย สวยงามผู้ทอต้องสามารถจดจำลวดลายที่ตนคิดประดิษฐ์ได้ถึงแม้แต่ละลวดลายจะมีความซับซ้อนและหลากหลาย แต่เขาก็สามารถนำมาประสานกันได้เป็นอย่างดีจนเขาจะลงตามแสดงถึงภูมิปัญญาและความสามารถของชาวชนบทเป็นอย่างดี ผ้าทอมือจึงมีเทคนิคการทอและความสวยงามเป็นที่ลุด พักทอของชาวบ้านมีรูปแบบ ระเบียบลาย ที่บ่งชี้ถึงกลุ่มของคนไทยสายต่าง ๆ ได้พิพำขึ้นที่นุ่งก็มีการทอให้แตกต่างกัน

ผ้าผูกเดิม คือ พำขึ้นผูก ซึ่งสันนิษฐานว่ามีการทอพำผูกมาก่อน ๓๐๐ ปี ลายพำผูกสืบทอด มาจากเมืองหลวงพระบาง ประเทศลาว เพราะจากคำบอกเล่าของพำสูงอายุรกรบว่าประชาชนในด้านลบ้านตัว มีต้นตระกูลอพยพมาจากเมืองหลวงพระบาง มีการทอพำขึ้นผูกซึ่งถือว่าเป็นพำศักดิ์สิทธิ์ จะใส่ในวันเสด็จเจ้าพ้อมเสลักษ์ งานบุญบั้งไฟ (เดือน ๖) เมื่อเสร็จงานแล้วจะเก็บพำขึ้นไว้นานดูอย่างดี หรือต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมทอพำ

พำผูกของชาวไทหล่ม อำเภอกหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จึงได้รับการยอมรับจากประชาชน ในจังหวัดไท้เป็นพำประจำจังหวัด

พ็อนแถบลาน

พ็อนแบบลาน หรือพ็อนแถบลาน คือการพ็อนรำที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน โดยชาวบ้านเผ่าไทลาวในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการพ็อนรำประกอบ การขับภาพยี่เข็ง เพื่อประกอบในพิธีกรรมทำบุญหลวงหรือบุญบังไฟ เพื่อขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ในพิธีกรรมนี้จะมี การจุดบังไฟถวายเจ้าพ่อพาแดงซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ที่พาแดง เพื่อให้เจ้าพ่อ ฝนตกตามฤดูกาล พิธีกรรมขอฝนด้วยการจุดบังไฟนี้จะกำหนดเวลาในช่วง ระยะเวลาห้า หรือเดือนหกของทุกๆปี

สาเหตุที่เรียกการแสดงชุดนี้ว่าพ็อนแถบลานเพราะตัวเสื้อของพ็อนแสดง จะนำใบลานข้อมสี่เหลี่ยม มาตัดและเย็บติดตามตัวเสื้อเป็นลวดลายที่สวยงาม และเอกลักษณ์เฉพาะของชาวบ้านหล่มสัก ฉะนั้น คำว่า “แบบลาน”จึงมาจากคำว่า “แถบลาน” ของตัวเสื้อของพ็อน ลักษณะวิธีการพ็อนแบบลานคล้ายกับ การแสดงเข็งบังไฟทางภาคอีสาน แต่จะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างออกไป

การแต่งกายแบบดั้งเดิมของพ็อนรำ ได้แก่ พ็อนจะสวมเสื้อแบบลาน คือ เสื้อแขนยาว สีกรมท่า คอกลม และนำใบลานแห้งมาเย็บติดกับตัวเสื้อทำเป็นลวดลายต่าง ๆ ใช้ผ้าสีแดงโพกศีรษะ พ็อนหญิงจะนุ่งซิ่นมุกยาวแคบๆ ส่วนพ็อนชายก็จะใส่กางเกงขาสั้นน่อง หรือกางเกงขาก๊วย สวม เสื้อม่ออ้อม ทั้งชายและหญิงจะใส่แว่นตา แต่หากเป็นการแสดงในรูปแบบวงโปงลางจะไม่สวมแว่นตา

ในการพ็อนแบบดั้งเดิมพ็อนทุกคนจะสวมส่วมือถึง10 นิ้ว ที่ทำด้วยไม้โพลาน พันด้วยด้ายสีแดง ที่ปลายส่วมือมีพ็อนด้ายสีแดงหรือเหลือง

ผีตาโม่

ผีตาโม่เป็นความเชื่อของคนโบราณที่มีประวัติยาวนานกว่า 200 ปี
ที่อยู่ตามชนบทของชาวไทหล่ม ที่ได้หิบบยกขึ้นมาเพื่อใช้เป็นกุศโลบายในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน
โดยเฉพาะเด็ก ๆ ที่มีนิสัยซื่ออ่อน จอแง ดื้อรั้น ชอบรื้อยโส ใ้เอาแต่ใจตัวเอง ผู้ใหญ่ก็จะขู่ว่า
หุยณะเดี๋ยวผีตาโม่จะมากินตับเดื่อ เด็ก ๆ จะพากันกลัว และหยุดพฤติกรรมที่ไม่ดีทันที ทั้ง ๆ
ที่ไม่รู้ว่าผีตาโม่หน้าตาเป็นอย่างไร ผีตาโม่จึงเปรียบเสมือน
เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปราบปรามความชั่วร้าย ทำให้คนประพฤติดี ประพฤติชอบ ผีตาโม่จะสิงสถิต
อยู่ตามบ้านเรือน บ่าเขาลำเนาไพร และทุกหนทุกแห่ง ผีตาโม่จะมาเมื่อมีคนเรียกหา
ถ้าไม่มีใครเรียกร้องไห้มาช่วยก็จะไม่มา

ตาโม่ เป็นชื่อของคนโบราณ ที่มีรูปร่างสูงใหญ่ หน้าตา ดู น่ากลัว เวลาแกลเดินไปที่ไหน
ก็มักจะหลอกล่อผู้คนให้ตื่นตกใจกลัว จนร้องไห้ และเมื่อมีเทศกาลงานบุญที่ไหน แรกก็มักจะแต่งตัวเป็นผี
ทำให้ที่น่ากลัว โดยนำเอาวัสดุท้องถิ่น เช่น หวด มวยนึ่งข้าว มาสวมหัว ใส่กระสวยตักนำกลามะพร้าว
มาทำเป็นหู เป็นตา ใส่สีดินหม้อ มาป้ายตามตัว ตามแขน ขา สวมเสื้อผ้าขาดกระรุ่งกระรัง เอากระโหลกทะเล
มาแขวนรอบคอ เพื่อให้เกิดเสียงดัง เวลาแกลเดินไปตรงไหน สุนัขจะเห่าทอน ผู้คนพากันหวาดกลัว
เป็นอกสั่นขวัญแขวน จนกระทั่งตาโม่เสียชีวิตลง ผีตาโม่ก็เป็นที่กล่าวขวัญถึงและจัดตั้ง
อยู่ในความทรงจำของผู้คนอย่างมีรูลึ้ม

ตีมีดโบราณบ้านใหม่

ชุมชนตีมีดบ้านใหม่ก่อตั้งอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี 2533 แต่เมื่อสืบสาวราวเรื่องให้ลึกลงไปพบว่าหมู่บ้านแห่งนี้มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 200 ปีมาแล้ว นับย้อนกลับไปเป็นสมัยกบฏเจ้าอนุวงศ์หลังจากที่ไทยบุกเข้าเมืองลาวได้เป็นผลสำเร็จก็ได้กวาดต้อนเชลยกลับมายังพม่าด้วย

การโยกย้ายถิ่นครั้งนั้นเป็นการเคลื่อนย้ายพร้อมกันหลายสิบครอบครัว ซึ่งล้วนแต่เป็นช่างฝีมือ โดยเฉพาะช่างตีมีด ด้วยกุศโลบายของฝ่ายไทยที่ต้องการตัดตอนการทำอาวุธสงครามของฝ่ายตรงข้าม จึงได้เกณฑ์ช่างเหล่านั้นมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่คุ้มโนนสะทอน สี่แยกสักทอง อ.หล่มสัก เพื่อให้ผลิตเครื่องมือเกษตรและของใช้ในครัวเรือน ต่อมาคนกลุ่มนี้ได้ย้ายที่ตั้งบ้านเรือนข้ามลำน้ำสากไปอยู่ฝั่งตรงข้ามบริเวณบ้านใหม่ทำขึ้นได้ กลายเป็นกลุ่มตีมีดบ้านใหม่ในปัจจุบัน

"มีดสระโธเป็นสิ่งที่เราภูมิใจ บรรพบุรุษได้คิดค้นทำไว้แล้วรุ่นลูกหลานได้สืบทอดวิชาความรู้นี้มาทำให้เรามีอาชีพสามารถที่จะหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ซึ่งช่างก็จะทำมีดนี้โต้ต้องมีทักษะสูงขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง เพราะเป็นมีดที่ดียากที่สุด"

เอกลักษณ์อีกอย่างของช่างตีมีดบ้านใหม่คือ มีดทุกเล่มจะมีชื่อของช่างที่ตีมีดเล่มนั้นสลักไว้ และจะสืบทอดกันทางสายเลือด หมายความว่าช่างรุ่นลูกรุ่นหลานก็จะยังคง ได้รับมรดกใช้ชื่อของช่างตีมีดรุ่นปู่ รุ่นพ่อ ในการตีมีดออกจำหน่าย ปัจจุบันกลุ่มตีมีดบ้านใหม่ จัดว่าเป็นกลุ่มตีมีดที่มีมีดด้วยขั้นตอนและรูปแบบโบราณที่หาญที่สุดของประเทศไทย เรียกว่ามีดที่นิ่มแต่มีดอริญญิกที่อสุรยาเลย

วันอาทิตย์ที่ 20 ธันวาคม 2558

- ชมการแสดงชุดไทหล่มสู่อาเซียน
(วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลหล่มสัก)

- ชมการแสดงดนตรี **โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม**

วันจันทร์ที่ 21 ธันวาคม 2558

- ชมการแสดงชุดไทหล่มสู่อาเซียน
(ร.ร.อนุบาลบ้านศรีมงคล/ร.ร.เทศบาลวัดประชุมคงคาราม)

- ชมการแสดงดนตรีลูกทุ่ง **โรงเรียนหล่มสักวิทยาคม**

วันอังคารที่ 22 ธันวาคม 2558

- ชมการแสดงชุดไทหล่มสู่อาเซียน
(ร.ร.เทศบาลบ้านศรีมงคล/ร.ร.เทศบาลบ้านสักทอง/วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลหล่มสัก)

- ชมการแสดงชุดเกิดพระเกษียรดีฯ

ร.ร.สังกัดเทศบาลฯ

(โดยการสนับสนุนจาก สถานีวิทยุ 92.1 กรป.กลาง)

- **ชมการแสดงดนตรี นักร้องรับเชิญ**

กระแต อาร์สยาม

หล่มสักเมืองน่าอยู่

นิทรรศการวิถีไทหล่ม

ตารางกิจกรรม

มหกรรมดอนเสิร์ท

วันศุกร์ที่ 18 ธันวาคม 2558

- ชมการแสดงวิถีชีวิต และวัฒนธรรมไทหล่ม
- ชมการแสดงดนตรี นักร้องรับเชิญ

ไบทย อารัษยาม

วันเสาร์ที่ 19 ธันวาคม 2558

- ชมการแสดงชุดไทหล่มสู่อาเซียน (โรงเรียนเทศบาลบ้านสักทอง)
- ชมการแสดงดนตรี

โปงลางกาฬสินธุ์

กลุ่มสักเมืองน่าอยู่

การละเล่นแม่ดัดเต่า

อำเภอหล่มสักเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเพชรบูรณ์ มีชาวไทยเชื้อสายลาวอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่หลายชุมชนกระจายอยู่หลายพื้นที่ของจังหวัด เช่น บ้านหวาย บ้านโสก บ้านตัวบ้านส้มเลา บ้านห้วยโป่ง เป็นต้น ประชาชนดังกล่าวนับถือศาสนาพุทธมีความเชื่อเกี่ยวกับผีบ้านผีเรือน ผีปู่ตา พระภูมิเจ้าที่เทพทวารวดี เป็นสำคัญ

แม่ดัดเต่า เป็นการแสดงพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายลาวที่ยังนิยมจัดแสดงกันอยู่ในแถบอำเภอหล่มสัก แม่ดัดเต่าเป็นศิลปะการแสดงนุชปาฐะ ดำเนินเนื้อหาเป็นเรื่องราว นิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายประมาณ ๘๐ ปีมาแล้ว ลักษณะการแสดงคล้ายลิเก คือมีการแต่งกายด้วยสีสันฉูดฉาด มีเครื่องประกอบดนตรี แม่ดัดเต่าสันนิษฐานว่า น่าจะมาจากการเรียกการเดินเลียนแบบท่าทางของแมลงปีกแข็งสีดำมันวาวชนิดหนึ่งที่พบได้ทั่วไปในทุ่งนาชาวบ้านเรียกว่าแม่ดัดเต่า หรือแม่ดัดเต่า

เมื่อการแสดงแม่ดัดเต่าจบแล้ว ผู้แสดงยังคงมีความสุขสนุกสนานอยู่ ผู้แสดงจึงมีการแสดงต่อด้วยการร้องเล่าเรื่องนิทานพื้นบ้านต่อไปอีก ต่อมาการร้องเล่าเรื่องนิทานพื้นบ้านได้พัฒนาเป็นละครร้อง และพัฒนาการแต่งกายให้มีสีสันคล้ายลิเกแสดงโดยชายล้วนเมื่อช่วงสงครามโลกครั้งที่สองยังมีการแสดงแบบนี้อยู่บ้าง ต่อมาเริ่มเสื่อมความนิยม เพราะมีมหรสพอื่นๆเช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ทรนอล่า เป็นต้น

ปราสาทผึ้ง

การแก้ปราสาทผึ้ง เป็นประเพณีโบราณของชาวท่ากกแก อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์ มุ่งทำเป็นพุทธบูชา หรือเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนาด้วยพิธีกรรมทางพุทธศาสนา โดยเริ่มพิธีกรรมนี้ในภาคอีสาน ตั้งแต่เมื่อใดนั้นไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด ความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างปราสาทผึ้ง จากเรื่องการประกอบพิธี พลีดวงวิญญาณ หรือพิธีงัดเด็กตามคติในพุทธศาสนamahayan ด้วยการจัดทำสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างบ้านเรือนด้วยกระดาษ ในลักษณะของสิ่งของเครื่องใช้ และบ้านจำลอง แล้วนำมาเผาอุทิศส่วนกุศลให้แก่ดวงวิญญาณบรรพบุรุษ พูล่วงลับ ได้นำไปใช้อยู่อาศัยในโลกหน้าต่อไป

ความเชื่อที่ว่า คนที่ตายไปแล้ว ดวงวิญญาณ (ทางพุทธเรียกว่า “โอปปาติกะ= สัตว์จำพวกหนึ่ง ที่พุดเกิดขึ้น โดยไม่ต้องอาศัยพ่อแม่ เช่น เทวดา สัตว์นรก เปรต อสุรกาย มนุษย์ดินกัลป ฯลฯ เรียกว่า ยาย ๆ ว่า กายทิพย์”) ก็ยังต้องการสิ่งต่าง ๆ เช่นเดียวกับเมื่อครั้งที่ยังมีชีวิตอยู่เป็นคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การต้องการที่อยู่อาศัยทำให้มีการประกอบพิธีเช่นสรวง ดวงวิญญาณ

ชาวบ้านจะรวมตัวกันออกเชิง (คือ การร้องหรือจ่ากพยประกอบการฟ้อน) ไปรอบๆหมู่บ้าน หรือชุมชนใกล้เคียง เพื่อบอกบุญขอรับไทยทาน การเชิงบั้งไฟนั้นอาจจะเป็นผู้หญิงล้วน ชายล้วน หรือมีการสลับชายหญิงก็ได้ การแต่งแบบชุดครั๊กร้า คือสวมเสื้อแขนกระบอกยกย้อมคราม มีการตกแต่งตัวเสื้อ ด้วยด้ายสีและกระดุมสีต่างๆ มุ่งใส่ธงหรือพ้ายขึ้นมิดทมิฬมีคันต่อต้นขึ้น ที่เอวจะแขวนกระดิ่งหรือกระพรวนคออวี่ สวมหมวกทาบเชิง พาดสไบขัดสีแดงเฉียงไหล่ สวมส่ว่มือ หรือถือร่มพื้นเมือง

แทงหยวกกล้วย

บ้านโลก เป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดกับหมู่บ้านส้มเลาและใกล้กับบ้านหวายและบ้านห้วยโปร่ง ตำบลบ้านหวาย ความเป็นมาของชุมชนบ้านโลก ตามตำนานการสืบต่อกับมาเช่นเดียวกับบ้านส้มเลา คือเป็นวัฒนธรรมส่วนหนึ่งของเมืองธาตุ ในสมัยกรุงสุโขทัย และเป็นชาวลาวอพยพมาตั้งถิ่นฐาน ซึ่งจะสังเกตได้จากวัฒนธรรมประเพณี เหมือนกับชาวบ้านหวาย บ้านดิว บ้านส้มเลา และบ้านห้วยโปร่ง แต่ชาวบ้านโลกปัจจุบัน มีผู้คนอพยพมาจากบ้านท่ากกโพธิ์ บ้านสักหลาด และคนในอำเภอหล่มสัก บางส่วน ทำให้ภาษาพูดของชาวบ้านโลก ผิดเพี้ยนจากบ้านหวาย บ้านดิว บ้านส้มเลาและบ้านห้วยโปร่งบ้าง มีลักษณะคล้ายกับลาวหล่มสัก ดัดไม่จิตวาออกไปหลายคำ (บ้านหวาย บ้านส้มเลาใช้คำที่เติมไม้จิตวาเป็นมาก)

การสั่งสมภูมิปัญญาเกิดขึ้นกับชุมชนบ้านโลกมีมากมาย ที่น่าจะได้มีการมากมาย ที่น่าจะได้การศึกษา และอนุรักษ์เอาไว้เอาไว้เพื่อเป็นประโยชน์ อนาคตเป็นอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ การแทงหยวก (ต้นกล้วย) และการฉลุกระดาษเงินกระดาษทองเป็นลายไทย เพื่อใช้ประดับตกแต่งโล่งศพและที่ศพศพ

งานแทงหยวก คือ งานช่างศิลปะประเภทหนึ่งของงานช่างสิบหมู่ โดยใช้หยวกหรือต้นกล้วย ลอกออกเป็นแผ่น เรียกว่า ฝากกล้วย แล้วใช้มีดแทงหยวกหรือภาษาช่าง เรียกว่า “มีดแทงหมู” เป็นเครื่องมือหลักในการฉลุกล้วยเป็นลวดลาย แล้วนำมาประกอบกันตามลักษณะของการใช้งาน งานแทงหยวกเป็นงานศิลปะไทยอีกอย่างหนึ่งซึ่งมีความสวยงาม

ที่พักในเขต อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์

หล่มสักนิวติริตน์ แกรนด์โฮเต็ล	056-745021-8
นิวธรา เพลส	056-702112, 056-702123
บ้านบุปผา	056-702233
นิวโฮม	056-704144, 089-436-1881
วิธชา โมดิรัน โฮม	089-858-7516, 080-506-0478
เกสท์ อินน์	056-701405, 094-704-1638
ชมมัพพา เพลส	056-704216, 089-178-7273
บิกิตมอนต์ รีสอร์ท	081-532-8331, 087-318-3184
ภัทรนนท์เฮ้าส์	056-704488, 086-93-63889
บ้านวรดิตร	056-70-3120
มะขามหวาน รีสอร์ท	089-193-9422
สตาร์ รีสอร์ท	083-219-8969, 082-923-3099
บ้านแสงดาวรีสอร์ท	086-006-5346
สายลมรีสอร์ท	089-193-5515
ตะวันวิว	081-888-3297
บ้านพักริมทางศรีภูมิ	089-708-4461
บ้านญาติ	081-633-5014, 089-433-6050
เรือนละมุด	085-270-2353, 083-216-5310
สันติสุข รีสอร์ท	081-511-8792, 082-506-9619
บ้านเด็ยวรีสอร์ท	081-605-4262, 081475-4847
เอชที	081-498-8115
ต้นคอ	093-282-6744

ร้านอาหาร

ขนมนจีนเจ๊แร่
 ลาบเปิดหล่มสัก
 ขนมนจีนเจ๊ลิ้น
 บ้านคนชื้อ
 ขนมนจีนเจ๊แร่
 สวนคุณยาย
 ภัตตาคารเมืองหล่ม
 ครัวป. ปลา
 ขนมนจีนยายแก้ว
 Cup Mellow
 ก.กุงเพา
 ใต้ไว้
 ขนมนจีนเจ๊แร่
 กุก
 บ้านไร่ทอพัน
 ครัวเพื่องฟ้า
 ลาบไท่หล่ม

กลุ่มสีเมืองน้ำเงิน